

DOSSIER
DE PREMSA

SONGS FOR
THE BITCH-
WITCH WOMEN

De Mariona Naudin

4.04—
21.04.2024

FUNDACIÓ JOAN BROSSA
CENTRE DE LES
ARTS LLIURES

SONGS FOR THE BITCH-WITCH WOMEN

De Mariona Naudin

Per què el fet de ser dones fa que el que diem sigui posat en dubte? Aquesta pregunta és el punt de partida de ***Songs for the bitch-witch women***, la peça de nova creació de Mariona Naudin. A cavall entre la *performance*, la música i el teatre, l'espectacle investiga com funciona el mecanisme que divideix l'esfera pública de la privada i com aquesta escissió regula allò que es pot i allò que no es pot dir. Segons explica Mariona Naudin “tot i que estem en plena revolució feminista, continua existint un problema sistèmic de violència envers les dones”. “Com que durant anys se’ns ha vetat la veu pública”, afegeix, “aprofito aquesta finestra que és l’espai públic del teatre per dir i fer el que vull com a dona”.

Songs for the bitch-witch women parteix de la necessitat de trobar una “altra paraula”, una paraula física que ressoni en els nostres cossos, una paraula que recobri el seu sentit primigeni i es desprengui d’eufemismes, un llenguatge que no obeeixi les lògiques del pensament racional. L'espectacle és un *late show* televisiu de dues dones-monstre que es transformen constantment, que són una i alhora, totes. Uns oracles que ens llegeixen l’endins, en un intent de diluir la línia invisible que separa el jo del tu. El públic esdevé un interlocutor crucial en el plantejament de la peça donat que les performers l’interpel·len directament.

La peça sorgeix arran del cas d’Ana Orantes (1997), que va impulsar la primera llei integral contra la violència de gènere de l’Estat espanyol, aprovada el 2004 durant el govern socialista de José Luis Rodríguez Zapatero. Orantes va aparèixer al programa De tarde en tarde de Canal Sur per relatar els maltractaments constants que havia patit durant quaranta anys en mans del seu exmarit i, una setmana després, va ser assassinada per aquest al pati de la casa que compartien per ordre d’un jutge. Segons Naudin, aquesta peça és, d’alguna manera, “un homenatge a Ana Orantes, que va parlar tot i que sabia que probablement rebria greus conseqüències per a fer-ho”. Perquè, per a la directora i intèrpret, “parlar i que ens escoltin, que ens creguin, ens atorga inevitablement dignitat”.

Songs for the bitch-witch women és una peça irreverent i evocadora, allunyada de lliçons didàctiques o morals, que ofereix imatges perquè l’espectadora generi les seves pròpies conclusions.

Songs for the bitch-witch women és el projecte guanyador de la convocatòria oberta Hermann Bonnín 2023-24 del Centre de les Arts Lliures de la Fundació Joan Brossa, en la modalitat de companyia resident. La trajectòria de Mariona Naudin i l'originalitat de la peça van ser els criteris més valorats pel jurat de la convocatòria a l'hora de seleccionar aquest projecte com a guanyador.

Songs for the bitch witch women és una peça escènica que té com a punt de partida el cas d'Ana Orantes (Granada, 1937), la dona andalusa que l'any 1997 va aparèixer al programa de Canal Sur De tarde en tarde per a relatar els maltractaments constants que havia patit durant quaranta anys en mans del seu exmarit, que la va assassinar una setmana després al pati de la casa que compartien per ordre d'un jutge. Arran d'aquest cas es va impulsar la primera llei de violència de gènere de l'Estat espanyol.

L'any 1997 jo tenia disset anys i estava a punt d'independitzar-me. Desitjava des de feia temps anar-me'n de casa, viatjar, conèixer món. Havia crescut amb l'ombra del cas de les noies d'Alcàsser. Recordo perfectament el bombardeig constant dels mitjans de comunicació durant molt de temps i el missatge que volien transmetre: noies, vigileu amb ser massa lliures. M'havia passat l'adolescència rebent senyals d'alarma per part de familiars, amics i desconeguts: ves amb compte amb el que fas, amb qui te'n vas, on vas, no confiïs en ningú. Nosaltres vam ser la primera generació de dones nascudes i educades en democràcia i jo tenia un desig molt fort de fer literalment el que em sortís dels ovaris. Les imatges i la pornografia mediàtica del cas d'Alcasser van aconseguir sembrar la por en els nostres cossos, però, sobretot i més important, van inserir dins del nostre imaginari adolescent la figura de la dona-víctima que ha d'estar en un estat constant d'alerta i que mai pot ser del tot lliure. L'any 97 van cremar viva a Ana Orantes per parlar públicament sobre el maltractament que rebia en l'àmbit privat. A mi em va quedar gravada aquesta història. No era això una alerta més que ens recordava el que podia i el que no podia fer i dir una dona en l'esfera pública?

Des de llavors les coses han canviat bastant per a les dones en aquest país. Ara penso que m'hagués agradat néixer vint anys més tard. Sento que les dones que avui tenen vint anys compten amb més recursos, tenen més referents, més vocabulari, saben quines són les línies vermelles que no es poden traspassar. Amb això no vull dir que totes elles es comportin de manera conseqüent, però, sens dubte, disposen de més informació i amb aquesta paraula tan trillada però alhora tan important: la sororitat. Tot i això, les dones continuem sent qüestionades, hi continua havent un tracte desigual cap a nosaltres a molts nivells i el que és pitjor: continuem estant en perill només pel fet de pronunciar-nos en contra dels privilegis dels quals gaudeixen els bons fills del patriarcat. Si no em creuen, comprovin vostès mateixos com s'insulta i s'amenaça de manera constant a veus populars del feminisme a través de xarxes. Sovint les amenaces són, com no podria ser d'una altra manera, de caràcter sexual.

Aquesta peça és, d'alguna manera, un homenatge a Ana Orantes, que va parlar tot i que sabia que probablement rebria greus conseqüències per a fer-ho. Perquè parlar i que ens escoltin, que ens creguin, ens atorga inevitablement dignitat. Tot i que la seva història és el primer motor, durant el procés d'investigació ens hem nodrit de moltes altres fonts i ens hem inspirat en altres referents. En un moment de l'entrevista, Orantes repeteix les paraules que ha sentit durant anys en boca del seu assassí: (...) *porque yo no sabía hablar. Yo no sé hablar. Porque yo soy una analfabeta*. Era molt important el tema de la veu: donar veu, parlar des d'un lloc particular, col·locar la paraula a un nivell menys explicatiu, no narratiu,

no heteropatriarcal. Ho considerava crucial en tant que la intenció era fugir de la paraula explicativa, del discurs pseudoracional que ha imperat des de la Il·lustració i que ha sigut arma gairebé exclusiva dels homes. La intenció era generar text des d'una lògica que s'allunyés de tot això. És per a aquesta raó que vam treballar des del so, des de la música. La peça té un fort component sonor. Vam buscar referents de veus femenines i vam trobar les místiques, l'oracle, les bruixes, les cantants punk, les espiritistes de principis del vint, l'*spoken word*.

L'espai on succeeix tot és un espai límbic: és un plató de televisió, una espècie de cabaret monstruós, podria ser fins i tot el mateix infern. L'univers televisiu és crucial a l'hora d'explicar la història, ja que és allà on la paraula d'Orantes va prendre una dimensió fora de l'esfera privada. Ens serveix per a parlar del que implica que quelcom privat esdevingui públic, però també i de manera inevitable ens convida a generar analogies amb el mateix lloc on ens trobem: un teatre on hi ha un públic que mira i d'altres que parlen. Per tant, ens col·loca en el present, però alhora ens transporta al passat: concretament al dia 4 de desembre del 97, quan Orantes va entaforar els espants de la violència masclista en horari de màxima audiència dins de les llars andaluses.

Aquest públic que mira som nosaltres com a societat: és un públic molt concret i alhora molt metafòric, ja que des de la dramaturgia l'hem pensat com a entitat que travessa la història: és el públic del mateix teatre i alhora el del plató de Canal Sur d'aquell 4 de desembre del 97 i també és el públic medieval que contempla la foguera d'una crema de bruixes.

Per a encarnar els personatges que vehiculen l'obra hem volgut nodrir-nos del monstre. Ens hem volgut apropiat d'alguna manera de la figura de la dona monstruosa que és també la dona que parla fora de lloc, la que fa coses quan i on no toquen, la dona que no segueix les lògiques pròpies del seu gènere i que la societat ha definit com a monstre. Lluny d'atorgar un sentit negatiu a aquesta etiqueta, nosaltres hem volgut habitar-la i encarnar-la i narrar aquesta història des de la nostra pròpia monstruositat. Aquestes monstres són, alhora, les presentadores d'aquest *late show* infernal que és el marc de la peça. Ocupen un rol tradicionalment masculí i això no és casual (Quantes presentadores de late shows recordem? Cap). Parlem de la violència dels mitjans posant-nos en la pell dels executors però des dels nostres cossos de dona. Aquest desplaçament genera prou distància perquè les espectadores puguin treure les seves pròpies conclusions.

Ah, sí. El més important: això no és una comèdia, no. Però nosaltres no sabem treballar sense la poderosa eina de l'humor. Així que, tot i que parlem sobre fets infernals, també podem fer-ho des de l'humor. No és l'humor la millor eina per a superar la desgràcia?

Mariona Naudin

Per què el fet de ser dones implica que el que diem es posi en dubte? Des d'una Cassandra que ningú es creu a una Joana d'Arc cremada a la foguera, d'una Cristina de Tir amb la llengua arrencada a una Ana Orantes cremada viva després de denunciar els maltractaments del seu exmarit en un plató televisiu. Malauradament, no costa gaire trobar exemples de figures femenines ridiculitzades, mutilades o assassinades per haver alçat la veu en un espai tradicionalment dominat pels homes.

Diverses cròniques expliquen que, en certs episodis de crema de bruixes, la veu de les dones torturades s'elevava sobre el brogit del foc i podia sentir-se molt després que les flames s'haguessin extingit. Aquesta inquietant veu extracorpòria que es nega a morir és la base de Songs for the bitch-witch women. Un concert escènic que s'endinsa en el món del fet irreverent i monstruós. Perquè les dones sempre hem estat molt a prop dels monstres.

Perfil d'Ana Orantes a Wikipedia

Ana Orantes Ruiz (Granada, 1937 - Cúllar Vega, 1997) va ser una dona espanyola víctima de violència de gènere que va acudir al programa televisiu *De tarde en tarde*, de Canal Sur per donar testimoni dels maltractaments que ella i els seus fills havien patit per part del seu exmarit durant quatre dècades i, pocs dies després, va ser assassinada per la seva exparella.

Orantes va ser la víctima de violència de gènere número 59 de l'any 1997. El seu cas va tenir gran repercussió i va aconseguir introduir al debat públic i a l'agenda política una qüestió que, fins llavors, estava circumscrita a l'àmbit privat. Com a conseqüència, va generar la remodelació del Codi Penal.

Més informació: https://ca.wikipedia.org/wiki/Ana_Orantes_Ruiz

La intervenció d'Ana Orantes al programa *De tarde en tarde*, de Canal Sur

Amb fermesa i enteresa, durant 45 minuts i acompanyada per la seva filla menor -asseguda a la graderia dels espectadors-, Ana Orantes va explicar detalladament com havia viscut quaranta anys en un matrimoni marcat pels abusos, les humiliacions i els maltractaments, tant envers ella com cap als onze fills del matrimoni.

La seva intervenció pública, que es va produir després de divorciar-se del seu marit, va fer públics comportaments que moltes altres dones patien, però que no s'atreuen a explicar. Després de la seva intervenció televisiva, la mateixa Orantes va declarar a diversos veïns de la localitat granadina on residia que temia per la seva vida. Catorze dies després de l'emissió del seu testimoni, el seu exmarit la va assassinar.

Pots veure el seu testimoni aquí:

https://www.youtube.com/watch?v=72Md_DypqRE&ab_channel=MemorANDA

25 anys de l'assassinat d'Ana Orantes

"La mujer que puso rostro a la violencia". Amb aquestes paraules definia a Ana Orantes Eldiario.es en un article publicat el 24 de novembre del 2022 quan es complien vint-i-cinc anys del seu assassinat. En aquesta peça el diari digital entrevistava a una de les filles d'Orantes, Raquel, que explica que la seva mare era un "símbol de valentia i rebellia". "El testimoni dels meus pares li va posar veu i imatge a alguna cosa que no ho tenia, va fer caure molts vels", explicava Raquel Orantes, que havia renegat del cognom patern.

Pots llegir l'article sencer aquí:

https://www.eldiario.es/andalucia/25-anos-asesinato-ana-orantes-mujer-puso-rostro-violencia-machista-testimonio-hizo-caer-velos_1_9740149.html

El cas que va iniciar el disseny de la primera llei contra la violència de gènere

El cas d'Ana Orantes va introduir a l'agenda política un tema que, fins al moment, s'havia mantingut en l'esfera privada. I, com a conseqüència, va canviar la lluita contra la violència masclista a l'Estat espanyol.

En aquest article del mitjà digital Newstral publicat el 22 de novembre del 2022, la periodista Noemí López Trujillo explica com el femicidi d'Orantes va provocar una mobilització social mai vista, de resultes de la qual es va modificar el Codi Penal -tipificant la violència psicològica com una forma de maltractament i incloent les ordres d'allunyament- i es va impulsar la primera llei contra la violència de gènere a l'Estat espanyol, que es va aprovar el 2004.

Pots llegir-lo aquí: <https://www.newtral.es/quien-es-ana-orantes-ley-violencia-genero/20221122/>

El cas d'Ana Orantes: un referent

L'impacte que va tenir la intervenció televisiva d'Ana Orantes va ser extraordinari. En aquest article publicat el 17 de desembre del 2022, la periodista Marisa Kohan explica els tres factors fonamentals que van convertir el cas d'Orantes en un referent de la lluita contra la violència masclista.

Llegeix l'article en aquest enllaç: <https://www.publico.es/mujer/veinticinco-anos-despues-asesinato-ana-orantes-leyes-siguen-desplegar-proteccion.html>

Mariona Naudin, direcció i interpretació

Intèrpret, creadora i directora i pedagoga teatral. S'ha format a Espanya, Argentina i Alemanya. És llicenciada en teatre físic per l'Institut del Teatre de Barcelona i ha estudiat antropologia social i cultural a la UB.

Ha estat membra fundadora de la companyia Mos Maiorum amb qui ha creat l'obra de teatre documental homònima *Mos Maiorum* (2015), *El costum dels avantpassats* (TNT 2016), *Gentry* (Festival Grec 2018) i *Turba* (Teatre Lliure i Temporada Alta, 2021). És també fundadora de la companyia Los Detectives, amb la què ha dirigit i co-creat tres peces escèniques des del 2016: *Kopfkinò* (Mercat de les Flors, 2016), *Pienso casa digo silla* (Festival Grec 2019) i *Concrete Matter* (Dansa Metropolitana-Antic teatre 2022).

Com a intèrpret ha treballat per a coreògrafs i directors com Xavier Le Roy (*Retrospectiva*, Xavier Le Roy Fundació Tàpies, 2012), Roger Bernat (*Numax-Fagor-Plus*, International Bürgerbühnenfestival, Theater Freiburg), Atresbandes (*Aspecte global d'una Qüestió*, Grec 2022), Montse Gardó (*Brutology*, FFT Düsseldorf). També ha desenvolupat treball en solitari: *VIP, homenatge a Severiano Naudin* (Premi del Jurat al Festival 100 de 2013, Hebbel am Ufer Theater, Berlín), *Una família balla* (Festival TNT, 2015).

Ha estat artista resident dins del programa de l'ICUB al IES Besòs (2018) i ha participat en projectes comunitaris com a artista convidada (*Art i Part*, Sant Andreu – ICUB). Actualment, és artista resident al Centre de les Arts Lliures de la Fundació Joan Brossa; i prepara *Les Chevaliers*, la quarta peça escènica de Los Detectives, la companyia de codirigeix amb María García.

María García Vera, intèrpret

Performer, creadora i investigadora. Ha estudiat Art dramàtic, al Conservatori du Ve Arrondissement de París i a l'Institut del Teatre de Barcelona. És llicenciada en Cinema per La Sorbona (Paris1 Panthéon-Sorbonne), Màster en Cinema i Audiovisual Contemporanis per la Universitat Pompeu Fabra i és Doctora Cum Laude en Comunicació per la mateixa universitat amb un Doctorat de Recerca Aplicada que tracta la relació entre cinema, dansa i escena des de la seva pràctica artística.

Combina el treball com a intèrpret en cinema i escena amb la creació i recerca escènica i audiovisual. Com a actriu ha participat entre d'altres en les pel·lícules *Ejercicios para ver a Dios* de Miguel Ángel Blanca (2023), *El espíritu de la araña*, d'Antonia Rossi y Roberto Contador (2023), *Ardara* In-Èdit Film Festival (2019) i *Los Campos magnéticos* (Festival de Cinema d'Autor de Barcelona 2019). Com a creadora i performer és membre de la companyia Los Detectives i del col·lectiu Vera Miranda amb Juan Miranda. En el camp de les Arts Escèniques, ha participat en les obres *Contrakant*, *Sociedad Doctor Alonso* (Mercat de les Flors, 2020), *Sapucay* dirigida per Juan Pablo Miranda (Festival Grec), *Fiesta de bailes para salvar el mundo*

dirigida per Miguel Ángel Blanca (Festival de Música Viva de Vic), *Mos Maiorum* (Teatre Lliure, 2019), *Songs for de bitch-witch women* de Mariona Naudin (Festival TNT, 2023) i *Wunder, de Enis Maci*, dirigit per Juan Miranda, una coproducció entre Sala Beckett i el Teatre Shauspielhaus de Viena (2023).

Marc Villanueva Mir, dramaturg

Graduat en Art Dramàtic, en l'especialitat de Direcció escènica i dramaturgia, a l'Institut del Teatre de la Diputació de Barcelona, i en Estudis Literaris a la Universitat de Barcelona. Ha cursat el màster d'Estudis Teatral Aplicats a l'Institut für Angewandte Theaterwissenschaft a Gießen.

Els seus projectes artístics interroguen críticament problemes polítics a través de l'ús de llenguatges contemporanis, centrant-se especialment en les dimensions i problemes ètics de la representació, la performativitat del discurs i les interrelacions entre coneixement i poder.

A més dels seus projectes propis, treballa com a dramaturg i docent. Juntament amb Xesca Salvà, coordina el Postgrau en Escena i Tecnologia Digital a l'Institut del Teatre de Barcelona, i és artista en residència del centre d'art Santa Mònica en el Gremi de Digitalització. És membre del consell editorial de la revista (Pausa).

Núria Andorrà, percussionista, improvisadora i compositora

De formació clàssica i contemporània, però sempre bevent d'altres fonts d'inspiració. La Núria proposa un univers en el qual les imatges, el so i el cos s'uneixen per transmetre en igualtat les mateixes emocions i crear des de la interdisciplinarietat.

Ha rebut diversos guardons durant la seva trajectòria, entre els quals cal esmentar el Premi Alcía 2021 a la Interdisciplina de l'Acadèmia Catalana de la Música, el Premi especial Zirkòlika 2020 i el Premi Puig Porret 2019 del Mercat de Música Viva de Vic.

CÀPSULA INDISCIPLINADA AMB MARIONA NAUDIN

Què succeeix quan traspassem la línia d'allò que podem dir o fer? Com ens afecta la mirada dels altres? Aquest taller girarà al voltant de la figura del monstre i de la recerca de la mateixa monstruositat com a via cap a la subversió, i del poder de la paraula com a eina de transformació de la realitat.

Activitat formativa adreçada a docents i artistes
Dissabte 20 d'abril, de 10 a 14 h
Inscripció prèvia

PRESENTACIÓ DEL LLIBRE "EL RUGIDO DE LAS LIBÉLULAS"

En col·laboració amb l'associació AADAS

Presentació d'aquesta guia que vol ajudar a comprendre millor els processos emocionals associats als episodis de violència sexual i, alhora, busca validar les diverses maneres que existeixen per reaccionar davant d'una agressió sexual. Un petit rugit que es vol sumar al crit de totes les que alcem la veu per a trencar amb els prejudicis i silencis associats a les violències sexuals.

Dimecres, 17 d'abril de 18 a 19.30 h
Entrada lliure

ASSASSINES EN DEFENSA PRÒPIA. RELATS MEDIÀTICS SOBRE VIOLÈNCIA MASCLISTA.

Conversa amb Elena Fraj i Marta Venceslao

La construcció de la maldat i la bondat femenines han operat històricament com un dispositiu disciplinari i de control de les dones, al mateix temps que ha naturalitzat un ordre de subordinacions basat en les diferenciacions de gènere. Ens proposem abordar el mode en el qual les narratives periodístiques representen aquesta doble condició de bones i males dones per al cas d'aquelles que, després de patir situacions de violència masclista, donen mort a l'agressor.

Divendres, 19 d'abril de 18 a 19.30 h
Entrada lliure

→ FITXA ARTÍSTICA

Idea i direcció: Mariona Naudin Lorda

Creació: María García Vera i Mariona Naudin.

Interpretació: María García Vera, Mariona Naudin i Núria Andorrà.

Espai Sonor: Sara Fontán i Edi Pou.

Producció: Imma Bové

Dramatúrgia: Marc Villanueva Mir

Espai i vestuari: Pau Masaló

Espai lumínic: Ana Rovira

Mentoria: Sofia Asencio

Ull extern: Alberto Cortés

Aquest projecte està coproduït pel Centre de les Arts Lliures de la Fundació Joan Brossa, el Festival TNT, l'Espai Nyam Nyam i l'OSIC (Generalitat de Catalunya).

Amb la col·laboració de: Teatre de Palamós, El Graner-Mercat de les Flors, L'Animal a l'Esquena i "Si no vols pols no vinguis a l'era" Espai Nyam Nyam.

→ INFORMACIÓ PRÀCTICA

DATES: Del 4 al 21 d'abril del 2024

HORARIS DE FUNCIÓ:

De dimecres a dissabte a les 20 h

Diumenge a les 18 h

IDIOMA: Català i castellà

GÈNERE: Teatre | Performance | Música en directe

DURADA: 60 min

MATERIAL DE PREMSA

**CENTRE DE LES ARTS LLIURES -
FUNDACIÓ JOAN BROSSA
Comunicació i premsa**

Anna Casasayas i Lacambra

comunicacio@fundaciojoanbrossa.cat